

ZİYA GÖKALP ve KÜÇÜK MECMUA

TL 582162

Felsefe, Sosyoloji Öğretmeni : K. Baykal

Büyük ictimaiyatçımız Ziya Gökalp'ın bir hayli kıymetli eserleri intişar etmişti. Hepsi Osmanlı harfleriledir. Bunların içinde 1920 de Diyarbakırda neşredilen ve 33 numarası çıkabilen Küçük Mecmuası da vardır. Bu mecmuanın nüshaları elde yok. İçinde üstadın fikirlerini ihtiva eden kıymetli yazı serileri olduğu gibi şiirleri Hikâye, Destan ve masallarından başka mahalli etüdler ve bilhassa Türk tarihinin faydalı makaleleri de "Halis beyin Komuk eli" gibi de var. Gerek üstadın yazılarını ve gerek diğerlerini okumak için mecmuayı arayanlar çok. Bu yazıların bir kısmı başka yerde de çıktı, bir çoğu yalnız "Küçük Mecmuası" da kaldı. Bunları seriler halinde Karacadağ'da neşretmeyi lüzumlu ve faydalı bulduk. Bu nüshadan itibaren dergimizde bu yazılar da görülecektir.

Bu münasebetle Ziya Gökalp'ın bazı fikirleri hakkında bir kaç söz söylemeyi uygun bulduk.

Merhumun fikirleri hakkında hayatında ve ölümünden sonra, bu güne kadar lehinde ve aleyhinde, onu anıyanlar ve anlamıyanlar söylediler ve yazdılar. İdeolojisini kritik etmek istediler. Onu zamanına göre tetkik etmeli, görülecektir ki o, geçmiş Türk hayatını ve ictimaiyatını, zamanının Türk ruhunu, müstakbel Türk Ülküsünü sezmiş ve anlamış bir Türk ictimaiyatçısıdır.

Ona göre Millet Lisanca, dince ahlakca ve bediiyatca müşterek olan, yani terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir. "Türküm diyen her ferdi Türk tanımak,, lâzımdır. (Türkeülügün esasları S. 21)

Ahlâk kasidesinde :

Hak milletin, şan onun
Gövde senin can onun
Sen öl ki o yaşasın
Dökülecek kan onun

Vatan adlı kasidesinde :

Bir Ülkeki çarşısında dönen bütün sarmaye
Sanatına yol gösteren ilimle fen türküdür
Hirfetleri bir birini daim eder himaye
Tersaneler fabrikalar, Vapur Tren Türküdür.
Ey türk oğlu işte senin orasıdır vatanın !

(Türkcülüğün esasları) adlı eserinde Türk dili, Edebiyatı, sanatı ahlâkı hakkında yüksek fikirleri görülür. “Halk musikimiz bize bir çok melodiler vermiştir. Bunları toplar ve garp musikisi usulünce (Armonize) edersek hem milli hem avrupai bir musikiye malik oluruz,, Ahlâkta Türkler birinciliği kazanmıştır. Türk tarihi baştan başa ahlâki faziletlerin meşheridir.

Türk türesini, türenin ne demek olduğunu, Türkün kendisini başkalarından nasıl ayırdığını, Türk mantığı, Türk kozmogonisi dokuz oğuz menkibesi, oğuzname ve diğer Türk menkibelerini ve kahramanlıklarını. Türk sosyoloğu gözile görmüş “Türk türesi,, adlı kitabında izah etmiştir. Fertden ziyade cemiyetin hakim olduğunu söylüyor.

Ahlâk kasidesinde :

Ben, Sen yokuz Biz varız
Hem oğan, hem kullarız

“Biz,, demek “Bir,, demektir,
Ben, Sen ona taparız.

Ziya beyin lâik fikirlerinden:

Devlet kasidesinde :

Lâkin hukuk dinden ayrı bir iştir.
Bırakılmış ulülemre, devlete

Halkçı ve devletçi Ziya bey vaktile “Halka doğru,, bir mecmua da neşretmiştir. Türklüğün esaslarında da şöyle der: “Hars halkta mevcuttur. Güzideler şu iki maksad için halka doğru gidebilir. 1— Halktan harsî terbiye almak için 2— Halka medeniyet götürmek için.

Köy kasidesinde :

Ey Türk, senin köyün hür bir yuvadır
Çiftlik değil, yoktur beyi, ağası...
Her köylünün var bir çifti, tarlası
Öz evinde o hem bey, hem ağadır.

Aynı kasidenin diğer bir beyti :

Kaldır aşar usulünü, aç banka
Yap her semtte bir ziraî sendika.

1918 de söylenen bu kasidenin manası açıktır .

Vazifeyi haktan üstün tutuyor.

Vazife adlı kasidesinde :

Benim hakkım, menfaatım arzum yok
Vazifem var, başka şeye lüzum yok
Aklım gönlüm düşünmezler duyarlar
Ondan gelen emirlere uyarlar.

Milli seciye, Türk kadını, aile hukuk, felsefe, ilim... hakkındaki

görüşleri Türk Sosyolojisini ve Tarihini tebarüz ettiren kıymetli yazılarını ayrı ayrı okumak icap eder.

Ziya bey Üniversitemize Sosyoloji getiren bir Türk mütefekkidir. Liseler için yazdığı ictimaiyat kitabı "Türk Medeniyeti Tarihi,, baştan başa hem bir unumi sosyoloji, Dürkheym Sosyolojisini Buğle ve Brül kadar, bazı cihetlerde onlardan çok inkişaf ettirmiş, hemde Türk tarihinin içtimai cephelerini tahlil etmiş. Tarihçiler ve içtimaiyatçılar her halde onu okurlar.

"Küçük Mecmuada,, Türk devletinin tekâmülü,, seri makalelerinde de başka esaslara istinaden izahlar yapar ve şimdiki içtimaiyat kitaplarımızda da me haz olan ana fikirleri vermiştir. İşte biz bu yazılardan bazılarını Küçük Mecmuadan, bir bütün teşkil edecek şekilde, neşredebilirsek memleketimize bir hizmet etmiş ve büyük Ölümlün ruhunu taziz etmiş oluruz kanaatındayız.

